

Patiënteninformatie

Traject autologe stamceltransplantatie

Inhoud

Inhoud.....	4
Welkom op onze dienst.....	5
Wie zijn we en wat doen we?	5
Ligging van de afdelingen.....	5
UZ Leuven.....	5
Voorstelling van het multidisciplinair team	6
Sociale dienst.....	7
Psychologe	7
Diëtiste.....	7
Wat zijn stamcellen?	8
De bloedcelvorming (= hematopoïesis).....	8
De stamceltransplantatie.....	8
Doel van de behandeling	8
De verschillende soorten stamceltransplantaties	9
Afkomst van de stamcellen	9
Het verloop van uw behandeling	10
Fase 1: Voorbereiding van de stamcelcollectie.....	11
Fase 2: De collectie van stamcellen	11
Fase 3: De stamceltransplantatie	12
Wat is een stamceltransplantatie?.....	12
Fase 4: De herstelperiode	13
Fase 5: Het ontslag	13
Tot slot.....	14
Wie contacteren bij vragen / problemen?	14
Persoonlijke notities / vragen	15

Welkom op onze dienst

Uw arts heeft een behandeling met autologe stamceltransplantatie voorgesteld. Deze brochure biedt u, aanvullend op de uitleg die uw arts geeft, de nodige informatie om een geïnformeerde beslissing te kunnen nemen.

Het is onmogelijk om in deze brochure alle details voor elke situatie te beschrijven. Indien u na het lezen nog vragen hebt, aarzel dan niet om contact op te nemen met uw behandelende arts of de verpleegkundigen.

We wensen u een spoedig herstel.

Wie zijn we en wat doen we?

Ligging van de afdelingen

Alle oncologische afdelingen bevinden zich in het AZ Turnhout, campus Sint-Elisabeth, Rubensstraat 166.

De afdeling oncologie – hematologie waar de meeste patiënten de stamceltransplantatie ondergaan, bevindt zich op de 5de verdieping (route A79). Op deze afdeling voeren we niet enkel stamceltransplantaties uit, het is ook de hospitalisatiedienst voor oncologische en hematologische patiënten die chemotherapie ondergaan.

De polikliniek oncologie (route B23) en het oncologisch dagziekenhuis (route A08) vindt u op het gelijkvloers.

UZ Leuven

Voor de collectie van autologe stamcellen verwijzen we u door naar het UZ Leuven.

Voorstelling van het multidisciplinair team

Medisch team

Dr. Gino Pelgrims
Medisch diensthoofd
Oncoloog

Dr. Inge Vrelust
Hematoloog, transplantatiearts

Dr. Katrien Voet
Hematoloog, transplantatiearts

Dr. Mariëlle Beckers
Hematoloog, consulent UZ Leuven

Dr. Marc Martens
Oncoloog

Dr. Inne Renders
Oncoloog

Dr. Cleo De Backer
Oncoloog

Verpleegkundig team

De hoofdverpleegkundige is verantwoordelijk voor de algemene leiding van de afdeling, het verpleegkundig team en de logistieke hulp.

Polikliniek oncologie
Coördinator: Dr. Jean Meyskens

Afdeling oncologie - hematologie
Hoofdverpleegkundige: Seppe Thoné

Oncologisch dagziekenhuis
Hoofdverpleegkundige: An Bogaerts

Sociale dienst

De medewerkers van de sociale dienst helpen u bij:

- Vragen over uw behandeltraject (*trajectbegeleider stamceltransplantatie: Lisa Cloetens*).
- Het zoeken naar oplossingen voor eventuele sociale problemen.
 - Het onderzoeken van de financiële tegemoetkomingen waar u recht op heeft (invaliditeitsvergoeding, terugbetaling vervoerkosten,...).
 - Psychosociale begeleiding en ondersteuning.

Psychologe

De psychologen zijn verantwoordelijk voor de psychische begeleiding van u en uw familie.

Diëtiste

De onco-diëtisten adviseren u in verband met voedingsproblemen en kiemarme voeding.

AZ Turnhout heeft op campus Sint-Elisabeth een ruimte ingericht, Yolo (route A07), waar kinderen en jongeren terecht kunnen voor informatie op hun maat over alles wat met kanker te maken heeft.

Wat zijn stamcellen?

De bloedcelvorming (= hematopoïesis)

Aan de basis van de bloedcelvorming ligt een beperkt aantal moedercellen of stamcellen. Deze houden door deling en rijping enerzijds de pool van stamcellen in stand en anderzijds brengen ze een grote verscheidenheid aan zogeheten voorlopercellen voort. Vanuit de voorlopercellen ontstaan uiteindelijk alle rijpe bloedcellen.

De stamcellen komen normaal gezien voor in het beenmerg. Ook zijn ze aanwezig in het bloed, maar slechts in zeer beperkte mate. Beenmerg is een weke substantie die zich in het binnenste van de meeste beenderen bevindt. Het beenmerg staat in voor de productie van rode bloedcellen, bloedplaatjes en witte bloedcellen.

- Rode bloedcellen zorgen voor het vervoer van ingeademde zuurstof naar weefsels en organen. De weefsels en organen hebben deze zuurstof nodig om te kunnen werken.
- Bloedplaatjes zijn mede verantwoordelijk voor de bloedstolling.
- Witte bloedcellen zijn verantwoordelijk voor het opsporen en vernietigen van kiemen (bacteriën, virussen) die het lichaam zijn binnengedrongen.

De stamceltransplantatie

Doel van de behandeling

Een stamceltransplantatie kunnen we enerzijds toepassen voor een sneller herstel van bloedwaarden en immuniteit na een hoge dosis chemotherapie (autologe stamceltransplantatie). Een autologe stamceltransplantatie gebruiken we bij de behandeling van multiple myeloom en recidief Hodgkin of Non Hodgkin lymfoom.

Anderzijds kunnen we een stamceltransplantatie inzetten als een immuuntherapie bij agressieve en/of chemotherapieresistente beenmergkankers (allogene stamceltransplantatie). In dit laatste geval zal het nieuw toegediende immuunsysteem (gezonde donorstamcellen) het eigen zieke beenmerg- en immuunsysteem afstoten. Een allogene stamceltransplantatie wordt gebruikt bij de behandeling van acute leukemie, myelodysplastisch syndroom, myeloom/lymfoom bij herhal na autologe stamceltransplantatie.

De verschillende soorten stamceltransplantaties

Beenmergtransplantatie (BMT)

= het teruggeven van stamcellen die vooraf uit het beenmerg werden afgenomen.

Perifere bloedstamceltransplantatie (PBSCT)

= het teruggeven van stamcellen die vooraf uit het bloed werden afgenomen.

Afkomst van de stamcellen

Afhankelijk van de donor van de stamcellen is er een onderscheid tussen:

- Autologe BMT of PBSCT: transplantatie van eigen beenmerg of stamcellen.
AUTOLOOG = lichaamseigen: er is geen gevaar voor afstoting.
- Allogene BMT of PBSCT: transplantatie van beenmerg of stamcellen van een donor. Dit kan zowel een verwante zijn (bij volwassenen meestal een broer of zus) als een vreemde onverwante donor.
ALLOGEEN = lichaamsvreemd
- Syngene BMT of PBSCT: transplantatie van beenmerg of stamcellen van een identieke tweeling.
SYNGEEN = met dezelfde erfelijke aanleg.

Uw arts heeft de voor- en nadelen van mogelijke donors met u besproken en u een autologe stamceltransplantatie voorgesteld. Deze behandeling bestaat uit een hoge dosis chemotherapie. Deze hoge dosis is noodzakelijk om eventuele kwaadaardige cellen in het lichaam te doden.

Door die hoge dosis worden het beenmerg en de bloedaanmaak echter zo zwaar onderdrukt dat ze niet uit zichzelf kunnen herstellen en de aanmaak van nieuwe bloedcellen niet meer of te traag vanzelf weer op gang komt.

Deze levensbedreigende situatie vangen we op door na de chemotherapie stamcellen toe te dienen, wat we een stamceltransplantatie noemen. De getransplanteerde cellen zorgen ervoor dat het beenmerg en de bloedaanmaak herstellen.

Het verloop van uw behandeling

Vorbereidende onderzoeken

Longfunctie

Het longfunctieonderzoek geeft belangrijke informatie over de toestand van uw longen: bijvoorbeeld het volume of de inhoud van de longen en de doorgankelijkheid van de luchtwegen.

Stomatoloog

U zult voor de start van de behandeling een afspraak hebben bij uw tandarts of de stomatoloog. Deze zal de mond volledig controleren op mogelijke wondjes of infectiehaarden. Een goede mondhygiëne is zeer belangrijk tijdens de gehele behandeling.

EKG (elektrocardiogram)

Deze grafische weergave van de werking van het hart gebeurt routinegewijs bij opstart van de behandeling.

Zwangerschapstest (indien van toepassing)

De toediening van groeifactoren, de afname van stamcellen en de toediening van stamcellen of chemotherapie mag niet gebeuren als u zwanger bent.

Echocardiografie

Een onderzoek om structurele afwijkingen van het hart op te sporen.

Aanvullend wordt uw ziektestatus eventueel bepaald door aanvullende bloedonderzoeken, beenmergpuncties of een botboor enzovoort.

Uw behandelende hematoloog zal u vragen verschillende toestemmingsformulieren te ondertekenen voor de afname van stamcellen (collectie) en EBMT dataregistratie in UZ Leuven en de toediening van stamcellen en EBMT dataregistratie in AZ Turnhout.

Fase 1: Voorbereiding van de stamcelcollectie

De voorbereiding van de collectie gebeurt vanuit de dienst oncologie-hematologie in AZ Turnhout bv. bloedonderzoeken (o.a. HIV, hepatitis, syfilis, bloedgroepbepaling, HTLV...).

Mobilisatieschema

Om voldoende stamcellen uit uw bloed te kunnen afnemen, krijgt u groeifactoren toegediend die het aantal stamcellen in het bloed tijdelijk verhogen. Dit gebeurt via een injectie net onder de huid, meestal in de buik of het bovenbeen. De groeifactor zorgt ervoor dat stamcellen vanuit de beenmergholte in het bloed komen. De groeifactoren worden ofwel door de patiënt (na opleiding door een verpleegkundige) of een thuisverpleegkundige gespoten. Als groeifactoren gegeven worden na een behandeling met chemotherapie, levert dit nog meer stamcellen op in het bloed.

Fase 2: De collectie van stamcellen

Op het moment dat er voldoende stamcellen in het bloed aanwezig zijn, worden ze uit de bloedbaan gehaald. De stamcelcollectie gebeurt via aferese, een ambulante behandeling (dagopname) in het UZ Leuven. Voor meer informatie over de collectie verwijzen wij naar de brochure 'Aferese' van UZ Leuven.

Indien het aantal stamcellen na de toediening van de groeifactoren onvoldoende is of de collectie niet verloopt zoals verwacht zal uw behandelende arts een alternatieve collectiemethode (beenmerg collectie) of tweede aferese met u bespreken.

De risico's en nevenwerking van de stamcelcollectie zijn:

- Botpijnen (meestal ter hoogte van borstbeen, ribben, bekken en onderrug) ten gevolge van de toediening van groeifactoren. Het nemen van paracetamol kan helpen.
- Grieperig gevoel ten gevolge van groeifactoren. Het nemen van paracetamol kan helpen.
- Plaatsing diep veneuze katheter (DVC) voor aferese: er kan een katheter (buisje) geplaatst worden in de halsregio of in de liesregio indien er geen veneuze toegangsweg (via de aders) gevonden wordt ter hoogte van de armen. In heel zeldzame gevallen kan het plaatsen van een DVC leiden tot een pneumothorax (klaplong) of een pseudoaneurysma (uitstulping op het bloedvat). Hierdoor moet u mogelijk langer in het ziekenhuis blijven.
- Spierkrampen tijdens de afereseprocedure; hiervoor zal de afereseverpleegkundige extra calcium toedienen.

Het is belangrijk dat u klachten onmiddellijk meldt, zodat we ze zo vlug mogelijk kunnen opvangen!

Fase 3: De stamceltransplantatie

Tijdens de stamceltransplantatie verblijft u 3 á 4 weken in AZ Turnhout. Uw arts gaat u vóór uw opname nog verder informeren over uw verblijf op de afdeling oncologie-hematologie. Op de verpleegafdeling ontvangt u tijdens een informatiegesprek met de verpleegkundige de opnamebrochure 'stamceltransplantatie' waarin deze fase van uw behandeling gedetailleerd beschreven wordt.

Wat is een stamceltransplantatie?

Door de intensieve chemotherapie wordt uw beenmerg volledig vernietigd. Er is dus vervanging van dit beenmerg nodig. Hiervoor dienen de stamcellen die al vooraf verzameld werden. De stamcellen werden toen ingevroren in een zakje en bewaard voor de eigenlijke transplantatie. De stamcellen die u bij de transplantatie terugkrijgt, gaan zich in uw beenmerg nestelen en zich vervolgens vermeerderen en ontwikkelen tot rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes.

Fase 4: De herstelperiode

Dit is de periode nadat u uw stamcellen teruggekregen heeft. De stamcellen moeten zich nu nestelen in het beenmerg en zich daar vermenigvuldigen en uitrijpen tot rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes. U wordt tijdens een deel van deze periode in isolatie verzorgd.

In de periode na de transplantatie kunnen zich een aantal problemen voordoen:

- Misselijkheid en braken.
- Obstipatie.
- Slijmvliesontsteking van de mond, moeilijk slikken.
- Gebrek aan eetlust.
- Koude rillingen en koorts.
- Infectie.
- Longontsteking.
- Verminderde werking lever of nieren.
- ...

Deze nevenwerkingen zijn niet abnormaal na de hoge dosis chemotherapie die u kreeg. Wanneer nevenwerkingen zich zouden voordoen, vangen we deze op door medicatie bv. antibiotica en pijnstillers. Ook een regelmatige toediening van rode bloedcellen, bloedplaatjes en soms plasma zal noodzakelijk zijn.

Meld in elk geval alle klachten of symptomen die zich voordoen zo snel mogelijk!

Fase 5: Het ontslag

Wanneer u over voldoende witte bloedcellen beschikt en uw algemene toestand het toelaat, regelen we uw ontslag uit het ziekenhuis. U zult nog een herstelperiode thuis doormaken.

U moet nog drie maanden kiemarme voeding eten. Na zes maanden moet u opnieuw gevaccineerd worden.

Tot slot

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen, dan kunt u terecht bij uw behandelend arts of de verpleegkundigen. Wij hopen van harte dat deze brochure u wegwijs heeft gemaakt in het verloop van opname voor een stamceltransplantatie.

Wie contacteren bij vragen / problemen?

AZ Turnhout
Centrum voor oncologie
Afdeling oncologie – hematologie
Campus Sint – Elisabeth
Rubensstraat 166, 2300 Turnhout

Hospitalisatie oncologie-hematologie		014 40 65 00
Sociale Dienst	Lisa Cloetens	014 40 68 73
	Hilde Michiels	014 40 68 30
Oncologisch dagziekenhuis		014 40 60 01
Polikliniek oncologie		014 40 69 02
Ombudsdienst		014 40 46 72

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

014 40 60 11

Blijf op de hoogte via www.facebook.com/azturnhout

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166
2300 Turnhout

V.U. : Jo Leysen • gedelegeerd bestuurder AZ Turnhout vzw (vertegenwoordiger Eleyas bvba)
Steenweg op Merksplas 44 • 2300 Turnhout